

brieven

Natuurplan WNF is mooi, maar niet voor Nede rland

Door Helias A. Udo de Haes, Geert R. de Snoo

Jan J. Boersema

Hoogleraren bij het Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden

© *bionieuws*

De natuurbescherming kan zich in ons land maar beter concentreren op drie aaneengesloten grote gebieden: de duinen, de rivierendelta en de Veluwe. Dat betoogde Wereldnatuurfondsdirecteur Johan van de Gronden op 10 februari in een interview in Trouw. Op zich een mooi plan, maar het heeft tegelijkertijd heftige reacties opgeroepen. Het laten ontstaan van nieuwe wildernis is zeker een aansprekend concept. Recent onderzoek laat het belang zien van grote roofdieren zoals wolf, beer en lynx voor de biodiversiteit in natuurgebieden. Dit idee moet dus alle ruimte krijgen, maar dan wel op Europees niveau. Nederland is daarvoor te dicht bevolkt. Het plan sluit ook slecht aan bij het kleinschalige Nederlandse cultuurlandschap met een sterke verweving van functies. En het heeft het risico dat in het overgrote deel van ons land de natuur wordt afgeschreven, zowel in de reservaten als in het landbouwgebied. De vraag is dan ook wat dit plan voor ons land zou oplossen.

Er moet in Nederland wel iets gebeuren. Het huidige natuurbeleid loopt tegen zijn grenzen aan. Naast de hoge kosten is er het probleem van een afnemend maatschappelijk draagvlak. Vooral de omzetting van landbouwgrond in natuur stuit op steeds meer verzet. Staatssecretaris Bleker heeft daarom aangegeven dat de natuurdoelen naar beneden moeten worden bijgesteld. Geen nieuwe grootschalige verbindingen tussen natuurgebieden, en van de gereserveerde gronden moet de natuurbestemming worden afgehaald. Dit is volgens ons de dood in de pot.

Wat is er dan wel te bereiken? Grootschalige verbindingen zijn een prachtig concept en waar het kan moeten ze zeker worden gerealiseerd. Maar het lijkt verstandig om op dit moment niet de hectares centraal te stellen maar de kwaliteit van bestaande gebieden en de verbindingen daartussen. Die kunnen beide beter.

Nederland is rijk aan soorten en ecosystemen; dankzij alle inspanningen is sinds 1970 de achteruitgang van de kwaliteit van de natuur ten minste sterk afgeremd. Dat is een hele prestatie, maar het kan beter. Volgens een recente studie van het Planbureau voor de Leefomgeving blijkt maar 8 procent van de Natura 2000- gebieden volledig aan de Europese eisen te voldoen. Verbetering kan vooral door in de reservaten meer ruimte te scheppen voor dynamiek, een verdere vermindering van ammoniakemissies, een verder terugdringen van het bestrijdingsmiddelengebruik en een verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het landbouwgebied blijft daarbij zeker een knelpunt. Maar ook dat is niet helemaal zonder kansen; een uitgebreid beheersplan van brede akkerranden in Oost-Groningen en Noord-Duitsland heeft tot een spectaculaire toename van de grauwe kiekendief geleid.

Ook met het verbinden van natuurgebieden is al veel bereikt. Door betere verspreidingsmogelijkheden van planten en dieren is hun voortbestaan beter gegarandeerd. Er worden nu ook minder dieren doodgereden, ook een groot winstpunt. Er zijn in ons land inmiddels twaalf ecoducten over wegen en spoorwegen aangelegd, die door talrijke diersoorten worden gebruikt. Overigens is uit onderzoek van Alterra naar ecoducten in het Gooi en Noord-Brabant gebleken dat wandel- en fietspaden nauwelijks verstorend werken.

Nu er bij de bewindspersoon voor nieuwe grootschalige verbindingen weinig animo lijkt te zijn, stellen wij voor ons voorlopig te richten op specifieke maatregelen voor afzonderlijke

soorten of soortengroepen. Voor planten is de zaadverspreiding een flink knelpunt; beperkte stepping stones zouden dat probleem mogelijk voor een groot deel kunnen oplossen. Actieve verspreiding van zaad kan ook helpen. Voor padden en andere kleine dieren zijn sleuven dwars onder wegen mogelijk, die zijn afgedekt door roosters. Tunnels en rasters blijken aanrijdingen met dassen sterk te verminderen; die zijn er langs rijkswegen, maar nog maar nauwelijks langs provinciale wegen. Voor otters zijn vlanders langs watergangen onder bruggen effectief.

Eekhoorns kunnen wegen oversteken via touwbruggen door boomkruinen. Voor grotere zoogdieren kunnen op provinciale wegen oversteekplaatsen worden gecreëerd, die je alleen met lage snelheid kan passeren. We bepleiten een soortgericht masterplan van gerichte en effectief gebleken maatregelen.

Het draagvlak voor de natuurbescherming blijkt af te nemen, een organisatie als Natuurmonumenten verliest jaarlijks tienduizenden leden. Dat is een ernstige zaak. Dan moeten we nu niet kiezen voor een plan als van het WNF met het risico van vele nieuwe Hedwigepolders.

Beter lijkt het concreet aan de gang te gaan met maatregelen in natuurgebieden en in boerenland die geen of weinig grond kosten en veel winst zullen geven. En waar mogelijk in combinatie met nieuwe wandel- en fietspaden, want natuur moet je ervaren. Dat geeft draagvlak voor deze en dan in de toekomst hopelijk weer verdergaande maatregelen. ■